

Yaşadıkça Eğitim

MAYIS/HAZİRAN
1993 SAYI 28
15 000 TL.
(KDV Dahil)

- Geliştiren Ana-Baba
- Tatil Ama Nasıl Bir Tatil ?
- Ev Bilgisayarları, Çocuklar ve Ana-Babalar
- Çağdaş Eğitim ve Çağdaş Üniversite.
- Üç Düşünsel Yeti
- Çocuklarla Nasıl Oynayalım?

İÇİNDEKİLER

Geliştiren Ana-Baba

4

Doğan CÜCELOĞLU

Sağlıklı bir aile içinde yetişen çocuk, kendiliğinden gelişir?

Tatil, Ama Nasıl Bir Tatil ?

6

*Gülay DOKUZOĞUZ
İlhami FINDIKÇI*

Öğrenmenin tatili olmaz.



Okul Öncesi Eğitimde Hareket Gelişimine Uygun Egzersizler

17

Öğr. Gör. Mehmet İNAN

Sıçrama, atlama, atma, itme, çekme ve benzeri hareketler, yürüme ve koşmanın birer ayrıntıdır.



Çocuğunuzun Yanında Olmak

22

Rebecca Shahmoon SHANOK

Çocuğunuzun başı derde girdiğinde, bir şey yapmadan önce olayı mutlaka onun ağzından dinleyiniz.

Üç Düşünsel Yeti: Eleştirel Düşünme. Yaratıcı Düşünme Problem Çözme

24

Çev: Dr. Nesrin KALE

Çocuklarla Nasıl Oynayalım?

28

Öğr. Gör. Leyla FATHİ

Oyun, oyunu oynayanın etkin katılımını gerektirir.



Ev Bilgisayarları, Çocuklar ve Ana-Babalar

14

Öğr. Gör. Nilgün ULUSER

Her gün daha fazla ana-baba ve eğitimci, gittikçe artan bir ilgiyle ve hevesle bilgisayarları, eğitim içinde kullanıyorlar.



Çağdaş Eğitim ve Çağdaş Üniversite

19

Doç. Dr. Mahmut TANDOĞAN

Çağdaş eğitim, insana ve onun potansiyel olarak taşıdığı niteliklere, yeteneklere saygı ile başlamalıdır.

Yayınlar

31

YAYINCIDAN OKURA

Merhaba Değerli Okuyucularımız,

Yoğun geçen bir öğretim yılından sonra, yüzbinlerce öğrenci tatile girmiş bulunmaktadır. Ne yazık ki tatil, bir çok kişi tarafından boşa geçirilecek bir zaman gibi algılanmaktadır. Tatil, genel anlamda bir dinlenme dönemidir. Yıl boyunca gerçekleştirilen çalışmaların yorgunluğunun atıldığı ve yeni döneme hazırlık süreci olarak bilinen tatil döneminin, çok iyi plânması gereklidir. Çünkü; öğrenmenin tatili yoktur. Bu gerçeğin; çocuklar, gençler, yetişkinler, kısaca her insan için geçerli olduğu unutulmamalıdır. Bilgi birikiminin böylesine büyük bir hızla geliştiği günümüzde konunun önemi daha da artmıştır. Bu bakımdan gerek çocuk ve gençlerin, gerekse yetişkinlerin tatil dönemlerini en yararlı ve verimli biçimde geçirmeleri için, çaba harcanmalıdır. Tatil döneminde pasif uğraşlarla zaman yitirmek yerine, bireyin; aktif olabileceği etkinliklere, yıl içinde gerçekleştirilemeyen uğraşlara, özellikle yeni deneyimlere zaman ayırması gereklidir. Bu konuyla ilgili olarak yaptığımız bir araştırmayı, çeşitli uzmanların görüşlerini ve iyi bir tatile ilişkin önerilerimizi, **Tatil, Ama Nasıl Bir Tatil ?** başlıklı çalışmamızda bulabilirsiniz.

Bu sayımızda ayrıca, sürekli yazarımız Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'nun, **Ana-Babalarla Söyleşiler** köşesinde geliştiren ana-babaların temel özelliklerini bulabilirsiniz.

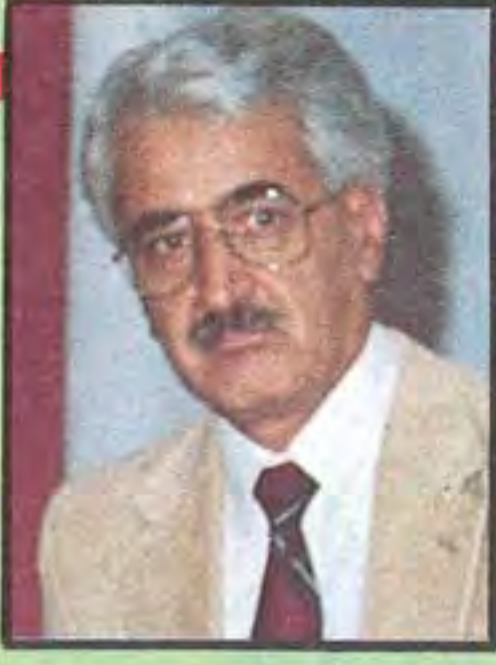
İçinde bulunduğumuz çağa damgasını vuran bilgisayarlar, günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline geliyorlar. Büyük bir hızla evlere giren bilgisayarlardan, çocukların en etkin biçimde yararlanmaları için neler yapılabilir? Öğretim Görevlisi Nilgün Uluser'in, **Ev Bilgisayarları, Çocuklar ve Ana-Babalar** konulu yazısı bu ve benzeri sorulara cevap vermektedir.

Öğretim Görevlisi Leyla Fathi'nin **Çocuklarla Nasıl Oynayalım?**, Öğretim Görevlisi Mehmet İnan'ın **Okul Öncesi Eğitimde Hareket Gelişimine Uygun Egzersizler** konulu yazıları ile **Çocuğunuzun Yanında Olmak** başlıklı çeviri yazı, özellikle küçük yaşta çocukları olan anne-babalara yararlı bilgiler içermektedir.

Bu sayımızda akademisyenleri ve öğretmenleri de unutmadık. Mahmut Tandoğan'ın **Çağdaş Eğitim ve Çağdaş Üniversite** konulu çalışması ve Dr. Nesrin Kalle'nin **Üç Düşünsel Yeti: Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme** konulu çeviri çalışmasının akademisyenler ve öğretmenler kadar anne-babaların da ilgisini çekeceğini umuyoruz.

Saygılarımızla.

Sahibi Kültür Hizmetleri A.Ş. Fahmettin AKINGÜÇ	Dizgi Aynur TURA	Yapım-Yönetim YA/BA YAYINLARI 7.-8. Kısım A 21 - B Blok Daire 101 34 750 Ataköy/İSTANBUL Tel: 560 33 28 - 560 30 48 661 07 10 - 661 07 22 Fax: 560 32 13
Yazı İşleri Müdürü Bahar AKINGÜÇ GÜNVER	Montaj Turgay ZORBA Zafer UZUNTÜRK	Abone Koşulları Yıllık (6 sayı) 75 000 TL. Abone ücretleri için: Yapı Kredi Bankası Bakırköy Şubesi H. No: 2888 Yaşadıkça Eğitim ya da Posta Çeki H. No: 475 009
Yayın Yönetmeni İlhami FİNDİKÇİ	Fotoğraflar Temel YİRMİBEŞ	
Yayın Yardımcısı Gülray DOKUZOĞUZ	Film ve Renk Ayrımı FİLMON	
Teknik Yönetmen Kudret GÜVENÇ	Baskı ve Cilt Ayhan Matbaası	
Bu sayıya katkıda bulunanlar. Özlem ÇAKARALIR		



Geliştiren Ana-Baba ve Korunması Gereken Beş Özgürlük⁽³⁾

Doğan CÜCELOĞLU

California State University, Fullerton/Los Angeles

**Sağlıklı
bir aile içinde
yetişen
çocuk,
kendiliğinden
gelişir.**

Sağlıklı bir aile içinde yetişen çocuk kendiliğinden gelişir; daha önceki yazılarımızda bu gelişmenin altında yatan süreçlerden bazılarını belirttik. Bu yazımızda, çocuğun 5 temel özgürlüğünün önemini dile getireceğiz.

İki olgun insanın oluşturduğu sağlıklı aile düzeni içinde çocuk, kendine özel potansiyele ve yetenekleri içinde öğrenme, heyecanlanma, karar verme, hayal etme, keşfetme, hata yapma özgürlüğüne sahiptir. Bu ailede çocuklar, ana-babanın amaçları ve bilinçaltı hesapları uğruna kullanılmaz, yargılanmaz ve sağa sola itilmez. Kendilerine özgü bir gelişim izlemeleri teşvik edilir. Bu ortamda yetişen çocuklar civil civil neşeli, yaratıcı, sağlıklı olurlar. Doğuştan getirdikleri yetenekleri gerçekleştirme olanakları vardır. Herkesin doğuştan hakkı olan beş özgürlük aile içinde yaşar, canlanır.

Sağlıksız ailelerdeki mutsuz anne ve mutsuz baba, kişisel becerileri ve girişimleriyle kendi gereksinmelerini karşılayamadıkları için, gereksinimleri karşılamada çocuklarını araç olarak kullanırlar. Çocukların kendi gereksinimleri ve kişisel gelişme potansiyelleri, böyle ana-babalar için önemli değildir. Sağlıksız ailede, çocuğun beş temel özgürlüğünü korumaya özen gösterilmez.

Şöyle bir gözlemimi temel alarak çocuğun beş özgürlüğünü gözden geçirelim:

Dört yaşındaki oğluna yemek verdiği ya da onun üstünü değiştirdiği zamanlarda, tanıdığım bir annenin: "Ben şimdi böyle sana emekler veriyorum; büyüüp evlenince beni unutursun, elin kızını seversin, anneni bir köşeye atarsın!" dediğini anımsıyorum. Çocuk "Anne öyle konuşma, ben seni hiç unutmam" dediği zaman, "Unutursun, unutursun, el kızı sana unutturur" diye cevap verir ve bu söz, çocuğu ağlatırdı.

Beş Özgürlük

(1) Şimdi ve burada olanı duyma ve görme (algılama) özgürlüğü. Sağlıksız ana-baba, çocuklarını geçmişe, geleceğe veya olması gerekene yöneltirler; şu anda ve burada olan olayları olduğu gibi algılamalarına izin vermez.

Yukarıda sözünü ettiğimiz, "Ben şimdi böyle sana emekler veriyorum; büyüüp evlenince beni unutursun, elin kızını seversin, anneni bir köşeye atarsın!" diyen anne, oğlu üzerinde iki olumsuz etkiye yol açıyor: 1) Oğlunun o andaki durumu (oyun, güzel giysi gibi) algılamasını engelliyor, 2) Oğluna, ilerisi için kendi kafasındaki "olması gereken ilişkiyi" empoze ediyor.

(2) Kendi düşündüğünü, olduğu gibi ifade edebilme özgürlüğü. Sağlıksız ana-baba, çocuklarının ne düşündüğüyle ilgilenmezler, ne düşünmesi ve yapması gerektiğiyle ilgilenirler.

Yukarıda verdiğimiz örnekte, anne oğlunun ilerde yapması muhtemel davranışlarını şimdiden yargılayarak, onu şimdiden bir tür "kalıba" sokmaktadır.

Sağlıklı aile ortamı çocuğun kendine özgü algılayış ve düşüncesini ifade etme olanağı sağlar; sağlıklı aile, çocuğun nasıl algılaması, düşünmesi ve davranması gerektiğiyle ilgilenir, çocukları belirli bir kalıba sokmak, onlar için, çocuğun kendi olarak gelişmesinden daha önemlidir.

(3) Kendi duygularını, olduğu gibi ifade edebilme özgürlüğü. Sağlıklı aile ortamı içinde, çocuğun hangi duygular içinde olduğuna önem verilmez, hangi duyguları ifade etmesi gerektiği daha önemlidir.

Çocuk gülüyorsa, gülmesi; ağlıyorsa ağlaması kınanır. Korkmuşsa, korkaklığıyla alay edilir. Çocuğa kızma hakkı verilmez, "kapa çeneni," denilir.

Sağlıklı aile ortamı içinde, çocuğun kendine özgü duyguları duyma ve ifade etme özgürlüğüne saygı vardır ve bu olanak, çocuğa her zaman sağlanır.

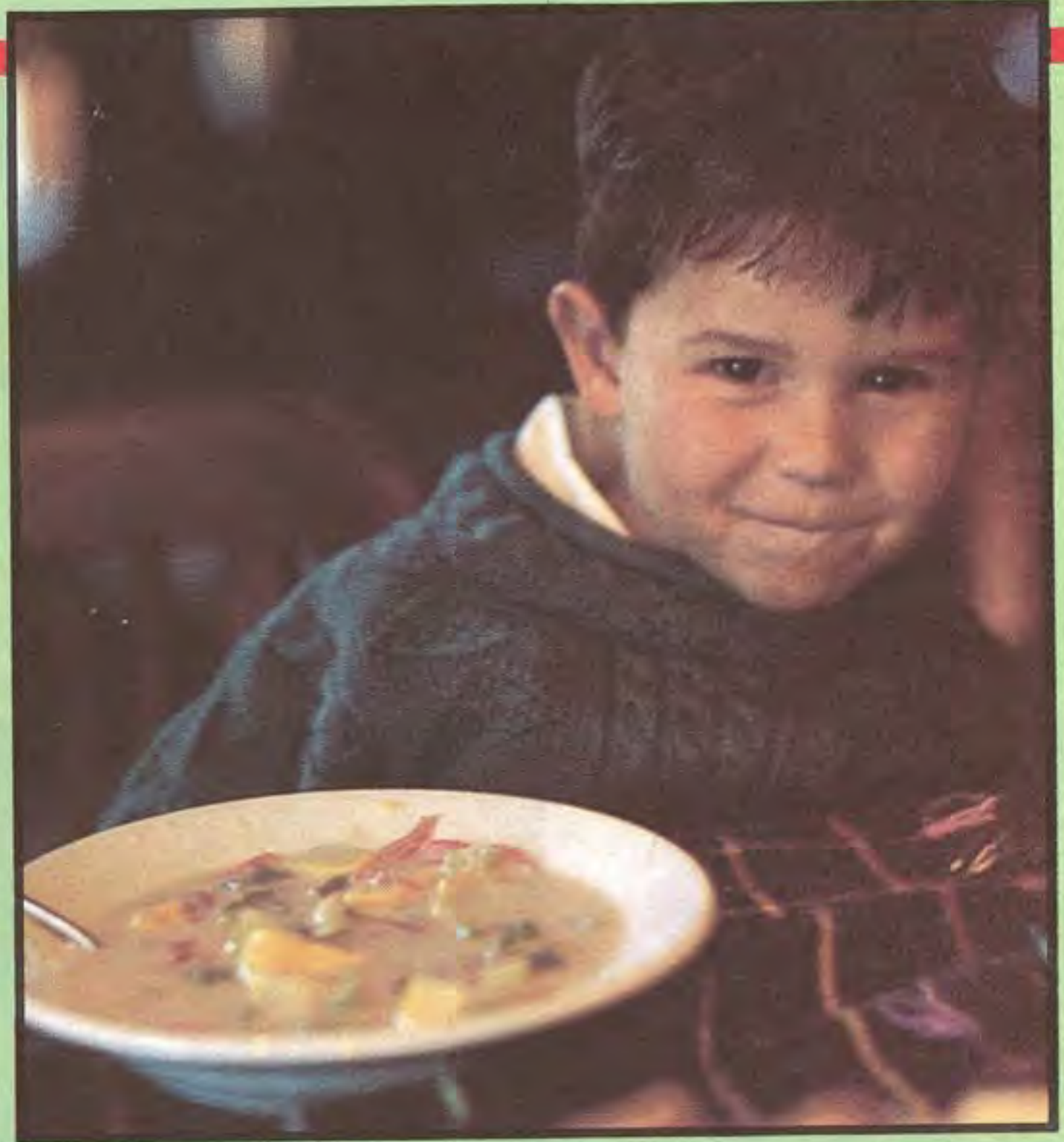
(4) Kendi arzularına göre bir şeyi isteme ya da reddetme özgürlüğü. Sağlıklı ailede, çocuğa kendi istediğine kendisinin karar vermesi ve bu kararın sorumluluğunu yüklenmesi öğretilir.

Örneğin, sağlıklı ailede çocuk, yemek yemeye zorlanmaz. Yemek zamanı gelince, ailenin beraberce yemek yemesi beklenir; ne var ki, kimse belirli bir miktar yemeye zorlanmaz. Yemek zamanı yemeyen çocuk bir saat sonra, "Benim karnım acıktı, bana yemek ver," diye annesine gelince, annesi, "Bir saat önce yemek zamanıydı, o zaman yemedin. Burası lokanta değil, istediğin zaman sana yemek hazırlanamaz. Önümüzdeki yemek zamanına kadar beklemek zorundasın," der. Böylece çocuk, sofrada yemek yememek davranışının sonucuna katlanmak zorunda bırakılır. Ne var ki, anne yemek masasında çocuğuna, "Şimdi iyice ye de, bir saat sonra benim karşıma, anne karnım aç diye çıkma!" demez. İsteddiği kadar yemek yeme, yine çocuğun kararını bırakılır. Sağlıklı ailede, çocuğun neyi ne kadar yemesi gerektiği, sürekli kendisine söylenir. Çocuğun kendi davranışlarından sorumluluk kazanmasına olanak verilmez. Sorumluluk kazanan insan, zamanla bağımsız olmaya yönelir; sağlıklı ailenin ise bağımsız insana tahammülü yoktur.

(5) Olmak istediği yönde gelişerek kendi özünü gerçekleştirme özgürlüğü. Sağlıklı ailede, kimin ne olması gerektiği, aile içindeki katı kurallar çerçevesinde belirlenmiştir. Kişinin nasıl bir insan olarak yaşamını sürdürmesi gerektiği, daha önce verilen anne örneğinde olduğu gibi dolaylı ve dolaysız, sürekli kendisine empoze edilir.

Bu tür yönlendirme, küçükken çocuğun nasıl bir oyun oynayacağı ile ilgili iken, büyüdükçe nasıl bir meslek seçmesi ve kiminle evlenmesinin gerektiğine dönüşür.

Manevi yaşamla ilgili olarak da kişi, sürekli baskı altında tutulur. Neye, ne kadar ve nasıl inanacağı, çocuğa sürekli söylenir. Bunun dışına çıkma cesaretini gösterenler, korkutulur. Kişinin araştırma, keşfetme, kendini daha mutlu eden bir dünya geliştirme özgürlüğü yoktur.



Sağlıklı aile ortamı, çocuğun kendine özgü algılayış ve düşüncesini ifade etme olanağı sağlar.

Tatil, Ama Nasıl Bir Tatil?

Gülay DOKUZOĞUZ ● İlhami FINDIKÇI



Milyonlarca çocuk ve genç, yoğun bir öğretim yılından sonra, tatile başlamanın heyecanı içinde. Diğer yandan birçok anne-baba da çocuklarının, tatillerini en iyi biçimde geçirebilmelerini sağlamanın telaşı içinde.

Gerçekten de bazı yetişkinler, tatili, hiçbir şey yapılmayan boş bir zaman dilimi gibi görmektedirler. Dolayısıyla da gerek kendilerinin, gerekse çocuklarının, bu zaman dilimindeki etkinlikleriyle pek ilgilenme ihtiyacı hissetmezler. Oysaki insan, tüm yaşamı boyunca, sürekli bir gelişme içindedir. Diğer yandan eğitim, bir bütündür. Daha da önemlisi, öğrenmenin tatili olmaz. Anne babalar gerek kendilerinin, gerekse çocuklarının tatil dönemini en yararlı biçimde geçirmeleri için, çaba harcamalıdır. Herşeyden önce, çocuk ve gençlerin tatil dönemlerini aktif olacakları, yeni uğraşlar ve deneyimler edinebilecekleri, kısaca gelişmelerine katkıda bulunacak etkinliklerle geçirmeleri için olanaklar sağlanmaya çalışılmalıdır.

Yaşadıkça Eğitim dergisi olarak, tatil döneminin en iyi biçimde değerlendirilmesi için, anne ve babalara katkıda bulunmayı amaçladık. Bu amaçla, küçük bir araştırma yaptık. Araştırma için, ulaşabildiğimiz anne babalara "Yaz Tatili ve Çocuk" konulu bir anket uygulayarak, yaz tatili konusundaki görüşlerini belirlemeye çalıştık. Yine bu çerçevede, konuyla ilgili uzmanların görüşlerine de yer vermek istedik. İlginç veriler elde ettiğimiz araştırma sonuçları; konuyla ilgili uzman görüşleri ve bizim sunduğumuz bazı pratik önerilerin, anne babalara katkıda bulunacağına inanıyoruz.

**Öğrenmenin
tatili
olmaz.**

"YAZ TATİLİ VE ÇOCUK"

A. ARAŞTIRMANIN AMACI.

Okulların yaz tatiline girdiği bu günlerde, ilköğretim ve orta-öğretim dönemindeki çocukların, yaz tatillerini değerlendirme biçimleri hakkında ana-babalarından bilgi edinilmesi amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

1) İlköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki okullarda şimdiye kadar uygulanan (yaklaşık olarak 15 Haziran-15 Eylül arasındaki) tatil süresi hakkında ana-babaların görüşleri nelerdir?

2) Ana-babalar, ilk ve ortaöğretim düzeyindeki çocuklarının daha iyi bir tatil geçirmeleri için bilgiye ihtiyaç duyuyorlar mı?

3) İlk ve ortaöğretim düzeyindeki çocukların, yaz tatilinde yaptıkları etkinliklerden, en önemli üç tanesi nelerdir?

4) Ana-babalara göre; bir çocuk için iyi bir tatil nasıl olmalıdır?

5) MEB tarafından, ilk ve orta öğretim düzeyindeki okulların tatil-öğretim takviminde plânlanan değişiklik hakkında ana-babaların görüşleri nelerdir?

B. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ÖRNEKLEMİ.

Rastgele (random) yöntemi ile ulaşılabilen 50 ana-babaya, anket uygulanmıştır. Bunlardan geri toplanan ve geçerli sayılan anket sayısı 27'dir. Araştırma için gerekli bilgiler, anket-tarama tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma, ankete dayalı veriler üzerinde yürütülmüş ve verileri yüzde tekniği ile yorumlanmıştır.

C. BULGULAR.

1. Araştırmaya katılan kişilerin cinsiyeti:

CİNSİYET	KİŞİ	YÜZDE (%)
a. Kadın	23	85
b. Erkek	4	15
TOPLAM	27	100

2. Araştırmaya katılan ana-babaların yaşları:

YAŞ	KİŞİ	YÜZDE (%)
a. 20 - 25 Yaş	—	—
b. 26 - 30 Yaş	6	22
c. 31 - 35 Yaş	8	30
d. 36 - 40 Yaş	5	18
e. 41 - 45 Yaş	7	26
f. 46 - 50 Yaş	—	—
g. 51 - 55 Yaş	—	—
h. 56 - 60 Yaş	1	4
TOPLAM	27	100

3. Araştırmaya katılan anababaların eğitim düzeyleri:

EĞİTİM DURUMU	KİŞİ	YÜZDE(%)
a. Okur - yazar	—	—
b. İlkokul	1	4
c. Ortaokul	2	8
d. Lise	12	44
e. Yüksekokul	12	44
TOPLAM	27	100

4. Araştırmaya katılan kişilerin bir işte çalışıp çalışmadıkları:

ÇALIŞMA DURUMU	KİŞİ	YÜZDE(%)
a. Evet	24	88
b. Hayır	3	12
TOPLAM	27	100

5. Araştırmaya katılan kişilerin meslek grupları:

MESLEK GRUBU	KİŞİ	YÜZDE (%)
a. Serbest Meslek	4	16
b. İşçi	4	16
c. Memur	16	56
d. Diğer	3	12
TOPLAM	27	100

6. Araştırmaya katılan kişilerin yıllık tatil süreleri:

TATİL SÜRELERİ	KİŞİ	YÜZDE(%)
a. 1-3 Hafta	15	52
b. 4-6 Hafta	8	32
c. 7-9 Hafta	—	—
d. 10-12 Hafta	—	—
e. Diğer	4	16
TOPLAM	27	100

7. Araştırmaya katılan ailelerin çocuk sayısı:

ÇOCUK SAYISI	KİŞİ	YÜZDE (%)
a. 1 Çocuk	18	66
b. 2 Çocuk	7	26
c. 3 Çocuk	1	4
d. 4 Çocuk	1	4
e. Diğer	—	—
TOPLAM	27	100

8. Araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının öğrenim düzeyleri:

ÖĞRENİM DÜZEYLERİ	KAÇINCI ÇOCUK OLDUĞU				KİŞİ	YÜZDE (%)
	1.ÇOCUK	2.ÇOCUK	3.ÇOCUK	4.ÇOCUK		
a. İlkokul	11	1	—	—	12	32
b. Ortaokul	7	1	1	1	10	29
c. Lise	6	1	—	—	7	19
d. Diğer	3	4	1	—	8	20
TOPLAM	27	7	2	1	37	100

9. Tatil süresinin yeterliliği hakkında görüşler:

TATİL SÜRESİ	KİŞİ	YÜZDE (%)
a. Yeterli	19	70
b. Çok uzun	5	18
c. Çok kısa	3	12
d. Diğer	—	—
TOPLAM	27	100

11. Çocuklarının daha iyi bir tatil geçirmeleri için, ana-babaların bilgiye ihtiyaç duyup duymadıkları:

BİLGİYE İHTİYAÇ DUYULUP, DUYULMADIĞI	KİŞİ	YÜZDE (%)
a. Evet	23	84
b. Hayır	4	16
TOPLAM	27	100

10. Tatil program yapılıp yapılmadığı ile ilgili görüşler:

TATİL PROGRAMI YAPILIYOR MU ?	KİŞİ	YÜZDE (%)
a. Evet	22	82
b. Hayır	5	18
TOPLAM	27	100

12- Çocukların yaz tatillerinde yaptıkları etkinliklerden en önemli üç tanesi nelerdir:

ETKİNLİKLER	KİŞİ	YÜZDE(%)
a. Arkadaşla oynamak	18	25
b. Kitap okumak	11	15
c. Sinemaya gitmek	—	—
d. TV izlemek	7	10
e. Müzik dinlemek	5	8
f. Bilgisayar	10	14
g. Resim, el-sanatları vb.	6	9
h. Spor	11	15
ı. Diğer	3	4
TOPLAM	71	100

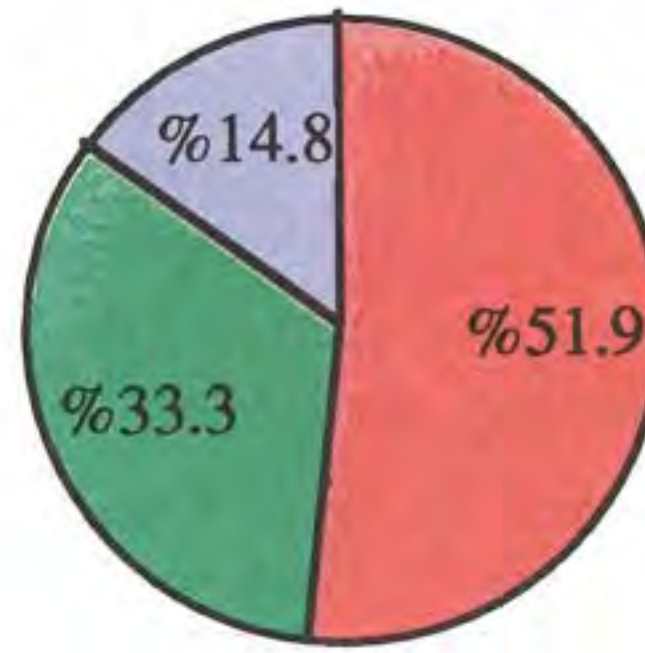
Son iki soru (13. ve 14.), açık uçlu biçimde sorulmuştur. Alınan yanıtlar gruplanarak değerlendirilmiştir. S.13 'Bir çocuk için iyi bir tatil' tanımı:

Bir çocuk için iyi bir tatil ' tanımı	KİŞİ	YÜZDE (%)
1) Sosyal etkinliği çok; arkadaş edinebileceği; dinlendirici ve eğitici biçimde olmasını isteyen ana-babalar.	17	63
2) Çocuğun kendisinin programlayabileceği veya güvenli bir ortamda özgür olabileceği biçimde bir tatil geçirmesini isteyen ana-babalar.	10	37
TOPLAM	27	100

S. 14. MEB tarafından, ilk ve ortaöğretim düzeyinde tatil-öğretim takviminde yapılması plânlanan değişiklik hakkında ana-babaların görüşleri:

GÖRÜŞLER

■	a. Olumsuz karşılayanlar
■	b. Olumlu bulanlar
■	c. Fikri olmayanlar.



Tatil-öğretim takviminde yapılması plânlanan değişikliği olumsuz karşılama nedenleri ise şunlardır:

- ✓ Çocuğun tatil süresini değerlendireceği koşulların ve olanakların olmamasının çalışan anneler için sorun yaratacağı,
- ✓ Sık ve uzun süreli tatilin çocuğun derse olan ilgisini azaltabileceği,
- ✓ Tatilin uzun ya da kısa olmasından önce eğitim sisteminde değişiklik yapılması gerektiği,
- ✓ Konunun iyice araştırılıp, incelenmesi gerektiği.

D. SONUÇ VE TARTIŞMA.

Sınırlı bir örneklem üzerinde yapılan bu araştırmanın, tüm anne-babaların görüşlerini temsil etmediği, ancak konuyla ilgili olarak genel bir fikir verdiği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılanların çoğunluğunun lise ya da yüksek okul mezunu, memur olarak çalışan, 31-45 yaşları arasında, annelerden oluştuğu dikkati çekmektedir. Yine çoğunlukla tek çocuk sahibi olan bu ailelerin, 1-3 hafta arasında tatil yaptıkları ve bu tatil süresini yeterli gördükleri anlaşılmaktadır. Anne-babaların önemli bir çoğunluğunun tatil programı yaptıklarını belirtmelerine karşılık, aynı çoğunluğun daha iyi bir tatil için, bilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmeleri dikkat çekicidir. Bu veri, daha sağlıklı ve verimli bir yaz tatili için anne-babaların bilgilendirilmeleri gereğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Çocukların yaz tatillerinde en çok yaptıkları etkinlikler şu şekilde sıralanmaktadır: - Arkadaşlarla oynamak, -kitap okumak ve spor yapmak, -bilgisayar, -TV izlemek, -müzik dinlemek, -resim vb. el sanatlarıyla ilgilenmek, -diğer. İyi bir tatil için etkinliklere verilen ağırlık bakımından, bu sıralamanın yararlı olduğu söylenebilir. Diğer yandan bu verilerin sağlandığı anne-babaların tamamına yakın kısmının (% 88) en az lise ya da yüksek okul mezunu oldukları unutulmamalıdır.

Bir çocuk için, iyi bir tatilin tanımının istendiği açık uçlu soruya verilen cevaplar gruplandırıldığında, anne-babaların iyi bir tatil için; - sosyal etkinliklerin çok olması,-arkadaş edinme şansının olması, -tatilin dinlendirici ve eğlendirici olması,-çocuğun kendisini programlayabilmesi, -güvenli ve özgür bir ortamın sağlanması gibi özellikleri daha çok önemsedikleri görülmektedir. Gerek tatil için yapılan tanımlar, gerekse çocukların tatilde çoğunlukla gerçekleştirdikleri etkinlikler, arasında hiç "öğrenme" etkinliğinden söz edilmemesi dikkat çekicidir.

Son olarak, MEB tarafından tatil-öğretim takviminde yapılması plânlanan değişikliği, araştırmaya katılan anne-babaların yarısından çoğu (% 51, 9) olumsuz karşıladığını belirtmiştir. Kalanların bir kısmı (% 33, 3), değişiklik düşüncesini olumlu bulurken bir kısmı da (% 14, 8) fikri olmadığını belirtmiştir. Plânlanan değişikliğe karşı çıkma nedenleri arasında; tatil süresinin yeterince değerlendirilemeyeceği ve çalışan anneler için sorun olacağı, sık ve uzun süreli tatillerin, çocuğun derslere ilgisini azaltacağı gibi nedenler belirtilmiştir.



UZMAN GÖRÜŞLERİ

**Prof.Dr.
Ayla OKTAY**
Marmara
Üniversitesi,
Atatürk Eğitim
Fakültesi,
Anaokulu
Öğretmenliği
Bölümü
Başkanı.

● **TATİL BOŞA HARCANACAK ZAMAN DEĞİLDİR.**

"Tatil; iki çalışma veya yoğun faaliyet dönemi arasında kalan dinlenme dönemi olarak tanımlanabilir.

Her insanın öğrenme ve faaliyet süreleri arasında biraz dinleneceği, eğleneceği veya sevdiği değişik uğraşlarla geçireceği bir zaman dilimine ihtiyacı vardır. Özellikle öğrenciler açısından yıl içi tatilleriyle yıl sonu tatillerinin iyi değerlendirilmesi, yeni bir öğretim dönemine daha istekli başlamak için, son derece önemlidir.

"Yaz tatilinin aile ve çocuk tarafından ortak bir şekilde plânlanması daha yararlıdır. Böylece hem ailenin hayat şartları ve imkanları gözönünde bulundurulabilir, hem de çocuğun ilgi ve istekleri dikkate alınabilir. Çocuğun yaşı, cinsiyeti, ilgileri, ailenin ve yakın çevrenin imkanları, tatili plânlarken gözönünde bulundurulması gereken temel konulardır. Tatili, yıl içinde olduğu gibi, sıkı bir programla değil, ama daha esnek bir şekilde hazırlanan bir programla geçiren çocuk ve gençlerin, kış aylarındaki programlı yaşama uyum sağlamaları da daha kolay olacaktır. Ailelerin, tatili programlarken kendi olanaklarını değerlendirmeleri kadar, çevrenin olanaklarından da yararlanmak için, aralarında organize olabilmeleri de önemlidir. Belediyeler, Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı kuruluşlar, bu alanda destek hizmetlerden yararlanılabilecek alanların arasında sayılabilir.

"Bunların yanı sıra, doğal güzellikleri ve tarihi zenginlikleriyle hem dinlenme hem de yeni bilgiler edinip, kültürel açıdan gelişme imkanı tanıyan, tatil için cazip olan pek çok beldemiz vardır. Bu imkanları çeşitli sebeplerle bulamayanlar ise, tatillerini değerlendirmenin başka yollarını aramalıdır. Ortaöğretim gençleri, yaz tatilinde çalışarak, iş hayatı hakkında bilgi edinirken, az da olsa harçlıklarını temin ederek, emek karşılığı para kazanmanın zevkini de yaşayabilirler. Kütüphanelerden istifade etmek, bol bol okumak, yaşadıkları mekanda daha önce görme fırsatı bulamadıkları yerleri tanımaya çalışmak ve aile bireylerine biraz daha fazla zaman ayırmak da tatilin sağladığı imkanlar içinde yer alabilir. Önemli olan, tatil de olsa, zamanı boşa harcamadan değerlendirebilmektir."

**Prof. Dr.
Yıldız
KUZGUN**
Ankara
Üniversitesi
Eğitim
Bilimleri
Fakültesi
Öğretim
Üyesi

● **GÖNÜLLÜ ÇALIŞMALAR, VERİMLİ BİR TATİLİN VAZGEÇİLMEZ ETKİNLİKLERİNDİR.**

"Anne-baba, çocuğun ders kitapları dışında kitaplar okumasını sağlamalı. Çocuk, hergün 2-3 saatini roman, hikâye, dergi, gazete gibi çeşitli yayınları okuyarak geçirmelidir. Diğer yandan çocuklar, bir hobi geliştirmelidirler. Unutulmamalıdır ki tatil, boş oturmak, hiç bir şey yapmamak demek değildir. Çocuklar, her zamankinden farklı bir şeyler yaparak özü gerçekleştirmelidirler. Bu da çocuğun merakları, hobileri ve ailenin imkanlarına göre gerçekleştirilebilir. Çocuk ve gençlerin kendi hobileri doğrultusundaki çalışmaları, onların dinlenmelerine imkan sağlayacaktır.

"Tatil için yapılacak diğer bir öneri, gönüllü çalışmalardır. Çocuklar ve özellikle gençler; hastaneler, çocuk yuvaları, bakımevleri, huzur evleri gibi kurumlarda, haftanın belirli gününde ya da bir yarım gün kalarak, buradaki insanlara yardımcı olabilirler. Böylece çocuklar, toplum hayrına bir iş yapmış olurlar ve bu süreçte çok şey öğrenirler. Bu tür organizasyonları, okullar da yapabilirler. Bu şekilde çocuk ya da genç, küçük de olsa, bir iş deneyimi de edinmiş olur."

● **TATİL, SEYİRLİK UĞRAŞLARLA GEÇİRİLMEMELİ.**

"Tatil, çalışan insan için bir ihtiyaçtır. Öğrenciler için de okul sonrası zamanlarını, dinlenme ve serbest zaman uğraşlarıyla geçirmek, bir ihtiyaçtır. Vücudun dinlenmesi, zihnin dinlenmesi ve yeni çalışmalara, yeni üretkenliklere hazırlık yapması için, tatil şarttır.

"Tatili boşa geçirilerek, harcanacak zaman diye algılamamak gereklidir. Günümüzde tatil için geliştirilen yeni bir anlayış var: Eğlenerek öğrenme, hoş vakit geçirerek öğrenme. Bu anlayışın temelinde, insanın sadece sınıf ortamında değil, okul dışında, sokakta, tatil zamanlarında da öğrenmeye devam etmesi gereği yatmaktadır.

"Özellikle gençler, artan beden enerjilerini uygun alanlara kanalizetmek için, sportif etkinliklerden yararlanmalıdırlar. Spor; gevşemek, rahatlamak yanında, uygun bir öğrenme ortamı da sağlar. Grupla yapılan sporlar, akranlarla tanışma ve beraber uğraşları da sağlayacağından, toplumsal gelişime katkıda bulunur.

"Tatilde yapılacak çevre gezileri, yürüyüşler, dağ yürüyüşleri, kampçılık, izcilik, bisiklet ve benzeri doğa faaliyetleri, hem dinlenme hem de öğrenme fırsatı sağlar. Çünkü, bu tür etkinlikler sırasında, birey, doğayı tanıma, izleme, karşılaştırma yapma, çevresini tanıma, nihayet ufkunu genişletme imkanına sahip olur.

"Serbest zamanlarda, bireyin çok fazla seyirlik uğraşlarla ilgilenmesi ve zaman harcaması zararlıdır. Çok fazla televizyon izlemek, bu olumsuz uğraşın başında sayılabilir. Seyirlik uğraşlar, bireyin pasifliğine, üretici olamamasına yol açmaktadır. Oysa ki çocuklar ve gençlerin aktif olabilecekleri, üretken olabilecekleri uğraşlar içinde olmaları, gelişmeleri açısından çok yararlıdır."

ÖNERİLER

Gerek yaptığımız araştırma sonuçları, gerekse konuyla ilgili olarak aldığımız uzman görüşlerinden hareketle, yararlı bir tatil için, bazı önerilerde bulunmak istiyoruz. Spotlar halinde vermeye çalışacağımız bu önerilerin, gerek evde, gerekse tatil yerlerinde geçirilen tatil zamanı için, yararlı olacağına inanıyoruz.

* *Tatil, boşuna geçirilecek bir zaman dilimi değildir.* Tersine tatil sürelerinde, diğer zamanlarda gerçekleştirilemeyen birçok etkinlikler yapılmalıdır.

* Gerek çocuk ve gençlerin, gerekse yetişkinlerin *tatillerini ortak biçimde programlamaları* son derece önemlidir. Herkesin tatil süre-

**Doç. Dr.
Adnan
KULAKSIZOĞLU**
Marmara
Üniversitesi
Atatürk Eğitim
Fakültesi.
Eğitim Bilimleri
Bölümü
Psk. Dan. ve
Reh. Prog.
Öğretim Üyesi

since neler yapmak istediği konuşulmalıdır. Tatil programı konusunda, çocuklara yardımcı olunmalı. Bu programın genel olarak esnek ve rahat olmasına özen gösterilmelidir.

* *Öğrenmenin tatili olmaz.* Bilgi birikiminin böylesine büyük bir hızla arttığı günümüzde; her yaşta insanın gerek güncel konular, gerekse ilgilendikleri alanlardaki, yeni bilgileri edinerek, kendilerini geliştirme gayretlerini tatil süresinde de sürdürmeleri gereklidir.

* *Anne-babalar çocuklarının yararlı ve verimli bir tatil geçirmeleri için çaba göstermeli* ve bu konudaki bilgilerini geliştirmelidirler.

* *Çeşitli dersleri zayıf olan çocukların, yaz tatillerinde açıklarını kapatacak biçimde çalışacakları bir program hazırlanmalıdır.* Çocukla birlikte hazırlanacak bu programın, esnek olmasına dikkat edilmesi ve tatil, çocuğa zehir edilmemelidir.

* *Dersleriyle herhangi bir problemi bulunmayan çocuklar, derslerini tamamen bir kenara bırakmamalı,* çeşitli tatil kitapları ve bazı tekrarlarla yeni yıla hazırlanmalıdırlar.

* *Tatilde ilgilerin ve hobilerin ön plânda olması gereklidir.* Çocukların; aktif oldukları oyunlar, çeşitli sportif etkinlikler, gezi incelemeler, el becerileri, kısaca gelişmelerine katkıda bulunacak uğraşlar ve deneyimlerde bulunmaları için uygun ortamlar ve fırsatlar hazırlanmalıdır. Özellikle tatil zamanlarında artan pasif uğraşlar (TV izleme video oyunları gibi) yerine, çocukların aktif ve üretici oldukları etkinlikler özellikle tercih edilmelidir.

* *Öğretim yılı içindeki, sonundaki veya girdiği çeşitli sınavlardaki (Üniversite, Anadolu Lisesi, Özel Okul sınavları gibi) başarısızlıkları ya da anne-babaların beklentilerinin altındaki başarıları, çocuk ve gençlere verilen değeri etkilememelidir.* Her zaman olduğu gibi, tatil sırasında da çocuk ve gençlerin, kendilerini değersiz hissedecekleri söz ve yaklaşımlardan, özellikle çocukları karşılaştırma gibi davranışlardan kaçınılmalıdır.

* *Çocuklar ve özellikle gençler, tatil sürelerinin belirli kısımlarını (haftada yarım gün, bir gün ya da iki gün gibi) herhangi bir işe ayırarak geçirebilirler.* Yetişkin yaşamına hazırlanmasında, son derece yararlı olacak bu deneyim için; çocuk, ana-babasının dükkanında ya da bürosunda, onlara yardım edebileceği gibi, ailenin tanıdığı bir iş yerine de yardım edebilir. Çocuk ve gençler, haftanın belirli zamanlarını bakımevi, çocuk yuvası, huzur evi gibi toplumsal kurumlarda gönüllü çalışma için ayırabilirler. Bu tür çalışmaların, gerek toplum açısından, gerekse çocuğun gelişimi açısından, çok önemli olduğu unutulmamalıdır.



Önemli olan, tatil de olsa, zamanı boşa harcamadan değerlendirebilmektir.

Ev Bilgisayarları, Çocuklar ve Ana-Babalar



Öğr. Gör. Nilgün ULUSER
MÜ Atatürk Eğitim Fak.Öğretim Görevlisi

Bugünün gençliğine, yarının iş pazarında bilgisayar kullanabilmenin avantajını yaşatabilmek için, her gün daha fazla ana-baba ve eğitimci, gittikçe artan bir ilgiyle ve hevesle bilgisayarları, eğitim işinde kullanıyorlar.



Her gün daha fazla ana-baba ve eğitimci, gittikçe artan bir ilgiyle ve hevesle bilgisayarları, eğitim işinde kullanıyorlar. Nedenini sorduğumuzda, cevap, hemen hemen aynı: "Bugünün gençliğine, yarının iş pazarında bilgisayar kullanabilmenin avantajını yaşatabilmek için."

Ebeveyn için bilgisayarlar, elektronik bir büyücü, bir mucit, bir özel öğretmen, bir etüt koordinatörü olmuşlardır. Daha önce hiç yaşanılmamış ve düşünülmemiş yollarla yaptığı öğretim, herkesi kısa zamanda büyülemiş bulunmaktadır. Ama asıl büyük haber, bu büyücülerin artık evlere girmiş olması değildir. Bunların aritmetik-geometri, yabancı dil, programlama

dili ve daha birçok konuyu öğretmesi de değildir. Önemli olan, ana-babaların bilgisayarlarla elele, çocuklarının eğitimine yaptıkları katkıdır.

Ana-babalar, çocuklarının evde eğitsel yazılım kullanmalarının, onların okuldaki performanslarını yükselteceğine inanmaktadırlar. The Learning Company adlı Kaliforniya'daki yazılım yayımcısı bir şirket, 15 yaşın altında çocuğu olan, rastgele seçilmiş 500 bilgisayar sahibi ana-babaya, bir anket uyguladı. Bunların % 97 si, satın aldıkları eğitsel yazılım programlarının, çocuklarına yardımcı olduklarını söyledi. Sürpriz bir sonuç da, bu ana-babaların %45'inin, bilgisayarın, çocuklarının zekâlarını gerçekten geliştirdiğini iddia etmeleri oldu.

Ana-babaları, eğitsel bir araç olarak bilgisayar kullanmaya yönelten nedir? Öğrenmeyi kolaylaştırmak ve eğlenceli bir hale getirmek. Aynı zamanda öğren-

**Çocukların,
bilgisayar-
larla ne
zaman
tanıştırıl-
cağı sorusu,
hâlâ
tartışma
konusudur.**



meyi, çocuğun ihtiyaçlarına uygun bir şekilde gerçekleştirebilmek, bireyselleştirebilmektir.

Çocukları, bilgisayarlarla ne zaman tanıştırmalı sorusu, hâlâ bir tartışma konusudur. Bazı ana-babalar ve eğitimciler göre, küçük çocuklar, gelişimsel olarak yazılımın soyutluğunu anlamaya hazır değildirler. Ayrıca, sosyal iletişimi durdurma veya geciktirme gibi dezavantaj-

ları da vardır. Buna rağmen, karşıt tezi savunanlar, okulöncesi dönemde bile bilgisayar kullanmanın, çocukların problem çözme becerisini geliştirdiğini ve akademik başarısını artırdığını iddia etmektedirler. Yalnızlık veya antisosyalleşme ise, bilakis, bilgisayarlarla çalışma yapan çocuklarda hiç görülmeyen bir olgudur. Çünkü, bilgisayarla grup halinde çalışırken kurulan iletişim, yoğun bir sosyal aktivitedir.

Çalışmalar göstermiştir ki; bilgisayarlar, çocukların belirli bazı becerileri kazanmasına yardım edebilirler. Örneğin, okumaya ha-

zır olma. Stanford Üniversitesi Profesörlerinden Robert Hess, yaptığı bir araştırma sonucunda, evde ve anaokulunda bilgisayar kullanan çocukların, diğerlerine oranla çok önemli boyutlarda okumaya hazır olma becerisine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışma, 5 okuldaki 188 anaokulu öğrencisini içine almıştır. Çalışmada kullanılan yazılım programları, oyunlar, benzeşim programları ve egzersizlerdir.

Çalışma sonucunda bulunan bulgular şunlardır:

* Bilgisayar kullanan gruplar, kullanmayan sınıflardan daha fazla okumaya hazır olma becerisine sahiptirler.

* Evde bilgisayar kullananlar, yalnızca sınıfta kullananlara oranla daha fazla okumaya hazırdırlar.

* Kızlarla erkekler aynı derecede beceri sahibidirler.

* Bilgisayar kullanan gruplar, bilgisayar bağıntılı becerilere daha çok sahiptirler. (Ör: klavye bilgisi, donanım ve yazılım kullanımı teknikleri).

Artık, oyun dönemindeki bir çocuğun, adını, kâğıt ve kalem kullanmadan önce bilgisayarla yazabilmesi çok en-

Yalnızlık veya sosyalleşememe, bilgisayarlarla çalışma yapan çocuklarda hiç görülmeyen bir olgudur.



Bilgisayarın çevresi, paylaşmayı, sabırlı olmayı ve ortak çalışmayı öğreten yer olmalı.

**Teknoloji
geliştikçe,
bundan en çok
faydalanan,
bilgisayar bilen
ve kullanan
ailelerle onların
çocukları
olacaktır.**

der görülen bir durum değildir. Okul öncesi dönemi çocukları, harf tanıma ve bellek becerilerini, basit komutları yazmayı ve klavyeyi kullanmayı öğreniyorlar.

Şimdi, ana-babaların, evde öğrenme sürecini çocuklar lehine yürütmek için, neler yapmaları ve neler yapmamaları gerektiğine bir göz atalım:

*** Bilgisayarlarla tanışın.** Eğer çocuğunuzun öğrenme sürecini paylaşacaksanız, bir bilgisayarı açıp-kapamayı, bir yazılım programını yüklemeyi ve kullanmayı ve yazıcıyı kullanmayı bilmelisiniz.

*** Katılın.** Bilgisayarlar, yalnız başına eğitsel olamaz. Bir bilgisayarın çevresi, paylaşmayı, sabırlı olmayı ve ortak çalışmanın öğrenildiği yer olmalı. Çocuklar, bir ana ve babayla beraber oturup çalıştığında, yararlar çoğalır.

*** Siz de bilgisayarı kendi amacınız için kullanın.** Kişisel bütçenizi tutmak, mektup yazmak, yabancı bir dili öğrenmek, adres ve telefon defteri tutmak gibi bir amaçla bilgisayarı kullanarak, çocuğunuza örnek olun. Her evde, herkesin bilgisayar kullanmaya gereksinme duyduğu bir alan mutlaka vardır.

*** Evde öğrenmeyi güç ve zevksiz bir iş haline getirmeyin.** Çocuklar, evi, bir okul gibi görmek istemezler. Başarılı olmak için, evde öğrenme hem ödüllendirici, hem de eğlendirici olmalıdır. Yazılım programı alırken, bunu akılda tutun.

*** Çocuklarınızı usandırmayın.** Evde öğrenme, bir zevk olmalı. Eğer çocuğunuz uzunca bir zaman için bilgisayara olan ilgisini kaybederse, problemi anlamaya çalışın. Yazılım programı çok zor, çok sıkıcı veya çok basit olabilir.

*** Anaokulu çağındaki çocuklarla bilgisayar kullanın.** Beraber kullanın veya yalnızken kullanabilmeyi öğretin, ama kullanın.

*** Öğretmenlerle konuşun.** Çocuğunuzun öğretmeniyle sürekli konuşun, onların okulda ne öğrendiklerini araştırın.



Aynı konularla uyuşan yazılım programları, satın almaya özen gösterin.

*** Öteki ana-babalarla konuşun.** Çocukları için yazılım satın alan başka ana-babalardan ipuçları alabilirsiniz. Önerilerde bulunun, deneyimleri, şikayetleri veya ani gelen ilhamları paylaşın.

*** Çocuklar arasındaki bireysel farklılıkları, göz önünde bulundurun.** Unutmayın ki, çocuklarınızın zevkleri ve ihtiyaçları farklıdır. Onların kişiliklerine uygun yazılım programını bulmaya çalışın.

*** Yazılım programlarını dikkatle ve özenle seçin.** Açıkçası, bütün yazılım programları, kalite açısından eşit değildir. Fiyatların yüksekliği ve ürünün çok dikkat çekmiş olması, eğitsel kalitesinin garantisi değildir. İlgili satıcıları sorgulayın. Gerekirse, üniversitelerdeki eğitimcilerden veya MEB Bilgisayar Destekli Eğitim Genel Müdürlüğü'nden yardım isteyebilirsiniz.

Gelecek on yıl içerisinde, okullardaki ve evlerdeki bilgisayar sayısının ne olacağına ilişkin, değişik yorumlar yapılmaktadır. Bilinen odur ki, şu andaki sayının çok çok üstünde olacağı ve bu makinelerin eğitsel amaçla kullanımının çoğalacağı, kesindir. Büyümenin çoğu, donanım ve yazılımdaki ilerlemelerin sonucu olarak meydana çıkacaktır. Ama evler, bilgisayarların eğitsel amaçlara yönelik olarak etkin biçimde kullanıldığı yerlerin başında gelecektir. Teknoloji geliştikçe ve ilerledikçe, çağın gereklerine uygun olarak bundan en çok faydalanan da bilgisayar bilen ve kullanan ailelerle, onların çocukları olacaktır.

KAYNAKLAR:

Sally Reed. "Parents' Guide to Learning at Home With Computers", Family Computing, October 1986, pp. 33-39.

Guenther, R. "Making Better Use of Computers". Learning, March 1985.

Collis, B. Questions for research on microcomputers as Instructional Media. Educational Technology, 1983, 23 (3), pp. 43-44.

Okul Öncesi Eğitimde Hareket Gelişimine Uygun Egzersizler

Öğr.Gör. Mehmet İNAN
M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi
Sınıf Öğretmenliği Böl. Öğretim Görevlisi.



İnsanın doğasında yürüme ve koşma gibi önemli iki unsur vardır. Sıçrama, atlama, atma, itme, çekme ve benzeri gibi hareketler, yürüme ve koşmanın birer ayrıntıları olarak kabul edilebilir. O halde yürümek; fakat doğru-düzgün yürümek, koşmak; fakat doğru-düzgün koşmak, sıçramak; fakat doğru-düzgün sıçramak vs. gibi ilgilerin kurulması esastır. Bu da, hareket gelişiminin yoğun olarak yaşandığı okul öncesi eğitim kurumlarında dikkate alınmalıdır.

Egzersizler, okul öncesi çocuğunun spor oyunları dışında araçla ya da araçsız olarak yapabileceği etkinliklerdir. İki yaşındaki bir çocuk, atılan bir topu yakalamayı başarır. Ancak top, çocuğun

yakalayabileceği ve göğsünün üst tarafına gelecek biçimde ve hafifçe atılırsa, çocuk topu tutabilir. Çünkü, iki yaşındaki çocuklar, topun havadaki hareketlerini, önceden doğru olarak tahmin edebilecek durumda değildirler. Top tutma alıştırmalarından sonra, çocuktan top gelirken kollarını açmak ve elleriyle göğsünde tutma davranışı beklenir. Görüldüğü gibi, araçla yapılan bir harekette bile, doğru davranışın oluşabilmesi için egzersiz kaçınılmazdır.

Çocuğun hareket gelişimine göre, çeşitli yaşlarda yapılabilecek egzersizler vardır.

Üç yaşındaki çocuğun yapabileceği egzersizler:

Küçük toplarla iki telle atışlar yapabilme. (Araçla yapılan egzer-

*Sıçrama,
atlama,
atma, itme,
çekme ve
benzeri
hareketler,
yürüme ve
koşmanın
birer
ayrıntıları
olarak
kabul
edilebilir.*



Sağlıklı bir egzersiz, iyi bir model (öğretici), fizikî bir ortam (salon, bahçe, uygun araçlar) ve doğru bilgi ile mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

A. O. Özcan, "Hareket gelişimi ders notları", M.Ü. Anaokulu Öğretmenliği Bölümü, 1992.

K. Özer, Aletli Cimnastik, y.y., İstanbul 1993.

K. Özer, Artistik Cimnastik, T.C. Başbakanlık G.S.G.M. Yay. Ankara 1989.

H. Seyrek-M. Sun, Çocuk Oyunları Okul Öncesi Eğitimde Oyun Dersi El Kitabı, Müzik Eserleri Yay. İzmir 1985.

S. Mengütay, Okul öncesi ve ilkokullarda Beden Eğt. ve Spor, Baskı Tekel Ambalaj Fabrikası, İstanbul 1991.

sizlerde, sağ el ya da ayak kadar, sol el ve ayağın çalıştırılmasına da dikkat etmek gerekir.) Tesadüfen yakalama, oturarak yerden yuvarlama ve yakalama, 1-2 metrelik hedefe yuvarlama, atma. Aynı egzersizlerin ayakta ve ayak ile yapılmasına çalışılmalıdır.

20 cm genişliğinde bir hat üzerinde yürüyerek dengede durma. Yerden bir karış yükseklikte ve 20 cm. genişliğinde kısa süreli

dengede durabilme. Koşma, hoplama, zıplama egzersizleri yapılırken, öğretmen, doğru hareketi bizzat model olarak yapmalıdır.

Yuvarlanmalarda, bu yaş çocukları daha çok yatarak yuvarlanma egzersizleri yapmalıdır. Örneğin; sağa, sola ağaç tomruğu gibi yuvarlanmak.

Dört yaşındaki çocuğun yapabileceği egzersizler:

Küçük toplarla, 1-2 metrelik hedeflere atışlar yapabilme. Göğüste küçük cisimler tutabilme. 3-4 saniye kadar dengede durabilme. İki bacakla sıçrama. Cimnastik sırasında, yürüyerek geçme. Sırt üstüyken yuvarlanabilme; oturarak öne doğru yuvarlanabilme. Bireysel cimnastiği, sembollerini kullanarak yapabilme.

Araçla yapılan egzersizlerde, tek taraflı olanlardan kaçınılmalıdır. Araçlar sadece toplar olmalı, ipler, daireler, kurdellalar gibi çok amaçlı olmalıdır.

Beş yaşındaki çocuğun yapabileceği egzersizler:

Oturarak öne doğru yuvarlanma, bir önceki yaşa oranla daha

rahat yapılır. Dönerek koşma, tek bacakla (seksek) sıçrama, itme ve çekme egzersizleri. Eşli hareketlerin, karşılaştırmalı biçimde yapılabilmesi bir dönem olarak kabul edilebilir.

Altı yaşındaki çocuğun yapabileceği egzersizler:

Çeşitli yüksekliklerdeki cisimleri tutma. 10 saniye dengede durma. 10 cm genişliğindeki bir denge tahtasında yürüyerek dengede durma. Tek bacakla sıçrama (sekme), bir önceki yaşa oranla daha rahat yapılır. Küçük engellerden atlayarak koşma. Birden fazla egzersizi aynı anda yapabilme. Örneğin; atma-tutma, koşma-atlama, oturarak yuvarlanma vb. gibi... Araçlarla kombine hareket edebilme.

Okul öncesi eğitimde, çocukların egzersiz programı, bu kadar değildir. Ancak, hangi yaşlarda ne gibi egzersizlerin verilebileceği, ana başlıklarıyla sunulmuştur. Her birinin, kendi içinde, çocuğun düzeyine göre çoğaltılması mümkündür.

Eğer, egzersizlerde tekrar söz konusu ise, kısa aralar vermek yararlı olup, bu aralarda hareketleri anlatıcı örnekler verilebilir.

Unutulmamalıdır ki, okul öncesi dönemindeki çocuklar, deneme ve taklitle öğrenirler. Çalışmalar % 80 uygulama, % 15 tanıtlama, % 5 açıklama biçiminde olmalıdır. Egzersizler verilirken, örnekleme yolunu seçmek, daima olumlu sonuç verir. Örneğin; kurbağa gibi sıçramak, kedi gibi tırmanmak gibi...

Sağlıklı bir egzersiz, iyi bir model (öğretici), fiziki bir ortam (oyun salonu-bahçesi, uygun araç-gereçler) ve doğru bilgi ile mümkün olabilecektir.

Çağdaş Eğitim ve Çağdaş Üniversite

Doç.Dr. Mahmut TANDOĞAN
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Çağdaş eğitim, insana ve onun potansiyel olarak taşıdığı niteliklere, yeteneklere saygı ile başlamalıdır.

Çağdaş Eğitim Nasıl Olmalı?

Çağdaş eğitim, insana ve onun potansiyel olarak taşıdığı niteliklere, yeteneklere saygı ile başlamalıdır. Her birey, kendine özgü ve diğer bireylerden farklı yeteneklere sahip bir varlıktır. Çağdaş eğitim sistemleri, her bireyin sahip olduğu nitelikleri son haddine kadar geliştirmekle yükümlü olmalıdır. Bu amaçla orta öğretim sisteminde etkin bir yönlendirme ve mesleki rehberliğe ağırlık verilmelidir. Bu sayede ancak, bireyler yetenekleri doğrultusunda topluma iyi bir üretici olarak hizmet verebilme şansına kavuşturulabilirler. Böylece insan gücü kaynağı, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda, bu kaynağın israfı önlenerek, rasyonel biçimde kullanılabilir. Çağdaş eğitim sistemlerinde, insan gücü kaynağını, bireylerin potansiyelleri doğrultusunda yetiştirebilmek için, bireysel öğretimin yoğunluk kazandığı öğretim programlarının uygulamaya konması ve bu programların çağdaş değişme ve gelişmeler ışığında sürekli olarak geliştirilmesi ve değerlendirilmesi gerekecektir. Uygulanacak bireysel öğretim programlarında, bireyler bilgi hamallığından kurtarılarak, onlara, günlük yaşamda uygulama şansı olan, işlevsel bilgiyi nasıl elde edebileceklerinin yolları öğretilmelidir. Bu, kısaca, sorun çözme yöntemlerinin bireye öğretilmesi demektir. İnsan gücü planlamasının etkili biçimde yapılması, iş gücü arzı ve talebi arasındaki denge-lerin azami ölçüde sağlanmaya çalışılması, çağdaş gelişmeler ışığında yeni istihdam alanlarının ve bu alanlarda çalışacak iş gücünü yetiştirmek üzere, yeni programların oluşturulması ve uygulamaya konması, çağdaş eğitim anlayışının en önemli ve vazgeçilmez işlevlerinden biri olmalıdır. Çağdaş eğitim anlayışında, bireylere, her mesleğin, toplum kalkınmasında diğer mesleklerle eşit öneme sahip olduğu bilinci kazandırılmalı ve meslekler arasında, maddî olanaklar bakımından denge sağlayıcı bir ücret ve tutarlı bir personel politikası uygulanması esas alınmalıdır. Çağdaş eğitim anlayışı, uzmanlığa önem veren, uzmanlık alanlarına saygının temel ilke kabul edildiği, örgün ve yaygın eğitimde uluslararası standartlara erişmenin hedeflendiği, sağlam temeller üzerine oturtulmalıdır. Çağdaş eğitim anlayışı, sorgulayan, araştıran, belli kalıplar içinde düşünmek yerine alternatifler içinden en iyi, en akılcı çözümü bulmak için uğraşan bireyler yetiştirecek örgün ve yaygın eğitim programları ile donatılmış, işlevsel ve esnek bir örgüt yapısına sahip kurumlar gerektirmektedir. Çağdaş eğitim sistemlerin-

Çağdaş eğitim anlayışında, bireylere, her mesleğin, toplum kalkınmasında diğer mesleklerle eşit öneme sahip olduğu bilinci kazandırılmalı.

de, çağdaş gelişme ve değişmelerden her sektörde çalışan insangücü kaynağını haberdar etmek ve işgörenlerin kendilerini yenileyebilmelerini sağlamak üzere, etkili bir hizmet-içi eğitim uygulamasına, meslekî gelişme ve ilerlemenin ön koşulu olarak bakılmalıdır. Çağdaş eğitim, uzmanlık alanlarında yeni bilgi üretiminin ve geliştirilen teknolojinin, eğitim sistemleri tarafından sürekli olarak izlenmesini kaçınılmaz hale getirmekte ve böylece, eğitimin evrenselleşmesini sağlamaktadır.

Çağdaş eğitim sistemlerinde, merkeziyetçi yapılanmadan vazgeçilerek yerel örgütlenmeye gidilmeli, yetki ve sorumluluklar, yerel örgütlere bırakılmalıdır.

Bugün ülkemizin demokratikleşme ve insan hakları konusunda çok içten bir çaba harcadığı açıkça görülmektedir. Buna göre, demokrasinin ön koşulu niteliğinde olan değerlerin (insan hakları, düşünce özgürlüğü, katılımcılık vb.) kazandırılması, ancak eğitimle olanaklı olacaktır. Bu değerleri kazandırıcı bir eğitim sisteminin planlanması ve uygulanmaya konması gerekir.

Çağdaş Üniversite Nasıl Olmalı?

Çağdaş üniversitelerin yapı, işlev ve özellikleri, aşağıdaki şekilde betimlenebilir:

1- Üniversiteler, çevresel güç odakları tarafından yönlendirilen kurumlar olmaktan kesinlikle kurtarılmalıdır. Üniversitelerde bilimsel çalışmaların yapılabilmesi için gerekli olan özgür ortamın oluşturulmasının sağlanması gerekmektedir.

2- Çağdaş üniversite, rasyonel bir eğitim ve insan gücü planlaması sonucunda kurulmuş, toplumun gereksinim duyduğu lisans ve lisans üstü düzeyde iş gücünü, yetenekleri doğrultusunda seçerek alan ve yetiştiren yüksek öğretim kurumları olmalıdır. Üniversiteler, ara insan gücü yetiştiren kurumlar olmaktan kurtarılmalıdır. Ara insan gücü Milli Eğitim Bakanlığı, ilgili bakanlıklar ve sanayi kuruluşları örgütleri içinde yetiştirilmelidir.

3- Üniversiteler, bilgi ve teknoloji üreten kurumlar olmalıdır. Bu amaçla, üniversitelerde temel ve uygulamalı araştırmalara yoğun olarak yer verilmelidir. Bilgi ve teknoloji üretebilmesi için, üniversitelerin kütüphaneleri, uluslararası standartlara eritirilmelidir. Böylece, bilim adamlarının teori ve uygulamalar bakımından, çağdaş gelişmeleri, günü gününe izleyebilmelerine olanak sağlanacaktır.

4- Üniversiteler, öğretim ve araştırma yapmakta oldukları uzmanlık alanlarında, yerel kurum ve kuruluşların karşılaştıkları sorunlara çözümler getiren, önemli birer merkez durumuna getirilmelidir. Bu amaçla üniversitelerin ilgili bölüm, fakülte ve enstitüleri ile kamu ve özel kurum ve kuruluşları arasında iletişim kanalları açık tutulmalıdır.

5- Eğitim sistemi içinde, kamu ve özel sektörde çalışan lisans ve lisans üstü öğrenim görmüş elemanların, periyodik olarak hizmet-içi eğitimden geçirilmeleri görevi üniversitelere verilmeli, üniversiteler de standartları koruyarak bu görevi yerine getirmelidir.

6- Üniversitelerdeki akademik personel, araştırmacı ve öğretim personeli diye iki kategoriye ayrılmalı; araştırma personeli, üniversite bünyesinde kurulacak ilgili araştırma merkezlerinde istihdam edilmeli; öğretim, araştırma ve diğer personelin seçiminde uluslararası standartların korunmasına özen gösterilmelidir. Her üniversite merkezinde, bilimsel araştırmalara danışmanlık yapabilecek

*Üniversiteler,
çevresel güç
odakları
tarafından
yönlendirilen
kurumlar
olmaktan
kesinlikle
kurtarılmalıdır.*

birimler oluşturulmalı, bilim adamlarına araştırmaları için sekreterlik hizmetleri bakımından olanaklar sağlanmalıdır.

7- Üniversitelerin lisans ve lisans üstü programları, ülkenin ihtiyaçları ve gereksinim duyulan insan gücü kaynağı dikkate alınarak, sürekli şekilde geliştirilmeli, değerlendirilmeli ve bu programların çağdaş, ileri ülkelerdeki standartlara eriştirilmelerine çalışılmalıdır.

8- Yeni üniversiteler açılırken öğretim elemanı, bina, araç-gereç ve yönetim personeli bakımlarından standartların korunmasına ve ülke gerçekleri ve gereksinimlerinin ön plana alınmasına dikkat edilmelidir.

9- Üniversiteler problem çözme yeteneği geliştirilmiş, ön yargısız, iyi bir üretici ve iyi bir tüketici olabilecek bireyler yetiştirmeyi temel ilke olarak benimsemiş kurumlar olmalı; yükseköğretim programları, bu ilke esas alınarak oluşturulmalıdır.

10- Bilindiği gibi ulusal düzeyde bir tasarruf politikası izlenmeye çalışılmaktadır. Bunun gereği olarak çeşitli uzmanlık alanlarında lisans üstü öğrenim sağlayabilecek enstitüler şeklinde merkezler oluşturulmalıdır. Ülkemizde, hemen her alanda, nitelikli lisans üstü eğitim programlarını yürütebilecek düzeyde uzmanlar bulunmaktadır. Önemli olan, Türkiye'nin sahip olduğu yetişmiş insan gücünü, ussal bir biçimde, belirli merkezlerde değerlendirebilmek için gerekli düzenlemenin yapılabilmesidir. Böylece, hem daha çok sayıda elemanın yetişmesi, hem de önemli ölçüde tasarruf yapılması sağlanacaktır.

11-Lisans üstü öğrenim adayları, lisans üstü öğretim veren merkezlerde, bir yıl süre ile yabancı dil hazırlık programına tabi tutulmalı, bu süre sonunda başarılı olanlar, lisans üstü programlara bilim sınavı sonuçlarına göre kabul edilmelidir. Bu merkezlerde, ülkenin her yöresindeki üniversitelerden adaylar, yabancı dil hazırlık programına ve lisans üstü programlara kabul edilebilmelidir. Ayrıca, öğretim elemanlarının yabancı dillerini geliştirmelerine yardım edebilmek için, ülke içinde belli merkezler oluşturulmalıdır.

12- Lisans üstü öğrenim paralı hale getirilmelidir. Örneğin, yüksek lisans programlarını kazanan öğrenciler lisans öğrencilerinde o branşta dönem başına alınan harcın 2 katı kadar; doktora öğrencileri ise lisans için ödenen harcın 3 katı kadar öğrenim harcını, harç kredisine dönüştürülmeksizin, ödemelidirler. Lisans üstü harcını ödemeyecek durumda olan, mali durumu yetersiz, başarılı öğrenciler, bu harçlardan muaf tutulmalıdırlar.

13- Doktorayı bitiren öğretim elemanları puanlama sırasına göre, kısa dönemler için, alanlarındaki gelişmeleri izlemek üzere yurt dışına gönderilmelidirler.

14-Üniversite öğretim üyelerinin akademik ünvanlara yükseltilme ve atanmalarında uluslararası standartların korunmasına özen gösterilmeli, YÖK sisteminde olduğu gibi bu standartlarla oynanarak, öğretim üyeleri arasında kalite farklılığı yaratılmamalıdır. Böyle bir durum, yüksek öğretim sisteminde, niteliği zedeleyici sonuçlar doğurmakta ve standartlaşmayı engelleyici olmaktadır.

15- Yükseköğretimde ücretli ders verme ve 30 saati bulan ders yükü uygulamasına son verilmeli; bir öğretim üyesi en fazla 10 saat ders vermekle yükümlü olmalıdır. Bu takdirde ancak, öğretim üyeleri bilgi üretmek ve uygulamayı geliştirmek üzere araştırma yapabilecek ve okut-tukları derslerin kalitesi düşmeyecektir. Ek ders ücreti ile öğretim üyelerine sağlanan katkı, bir başka düzenleme ile sağlanmalıdır.

*Üniversitelerde
ki akademik
personel,
araştırmacı
ve öğretim
personeli diye
iki kategoriye
ayrılmalı.*

*Üniversite
öğretim
üyelerinin
akademik
ünvanlara
yükseltilme ve
atanmalarında
uluslararası
standartların
korunmasına
özen
gösterilmelidir.*

Çocuğunuzun Yanında Olmak

Rebecca Shahmoon SHANOK

*Çocuğunuzun başı derde girdiğinde,
bir şey yapmadan önce, olayı mutlaka
onun ağzından dinleyiniz.*

**Çocuğunuzla
ilgili bir
şikayet
almak,
zorluğunun
yanısıra,
dünyanın
nasıl
işlediğini
öğrenmesinde
çocuğunuza
yardımcı
olur.**

Pekçok ana-baba, çocuk yetiştirirken en az bir veya bir dizi can sıkıcı olay yaşarlar. Bir kısım yetişkinler de gençlerimizin bazı kabul edilemez şeyler yaptığını bildirirler. Problem, ana-babaya bir kişiden, bir telefonla veya çocuğunun öğretmeni tarafından yazılmış bir notun gönderilmesiyle gelebilir. Nasıl olursa olsun, çocuğunuzla ilgili bir sorun çıktığında, kendinizi birdenbire altüst olmuş hissedersiniz.

Bir arkadaşım, kızının öğretmenin kendisini arayıp; "Bir grup kızın, sınıfa yeni gelen bir öğrenciyi kızdırdıklarını ve elebaşlarının da kendi kızı" olduğu-

nu söylemesine çok canı sıkıldığından söz etti.

Arkadaşım, böyle terbiyesiz bir çocuk yetiştirdiği için, suçluluk duygusuna kapılmış ve kendisini küçülmüş hissetmiştir.

7-8 yaşlarındaki çocukların yaşlıları veya yetişkinlerle bozuşmaya başlaması ve başlarının derde girmesi, alışılmadık bir durum değildir. Bu dönem, küçüklüğüne göre çocuğunuzun en az denetim altında olduğu dönemdir. Çocuğunuzla ilgili bir şikayet almak, güçlüğünün yanı sıra, kişilerin ve dünyanın nasıl





PROBLEMİ BİRLİKTE ÇÖZMEK

Problem: Kızınız, komşunuz tarafından eve gönderilsin. Eve gönderilme nedeni de arkadaşlarına çeşitli isimler takması ve kavga başlatması olsun.

✓ **Çocuğunuzun tarafına geçin ve problem hakkında ondan bilgi alın.**

(Örnek: Siz: Zühal Hanım, senin ve Elif'in bugün iyi geçinemediğinizi söyledi. Ne oldu?)

✓ **Çocuğunuz, sözünü kesmeden dinleyin.**

(Örnek: Çocuğunuz: Elif'e bir yavru kedi alınmış. Kediciği tutmama izin vermedi. Hem de benimle oynamak yerine, hep kediyle oynadı. Ben de bu duruma çok bozuldum. Ona bir isim taktım ve ittim. Kedisi de Elif'i tırmaladı, Elif ağladı.)

✓ **Çocuğunuzun duyguları hakkındaki düşüncelerinizi, ona yeniden ifade edin. Başka seçenekler düşünmesi için ona yardımcı olun.**

(Örnek: Siz: Senin niye bozulduğunu anlıyorum ama, Elif'e bir isim takmak ve onu itmek yerine, başka ne yapabileceğini düşünür müsün?) Çocuğunuz: Kediciğini benimle paylaşmazsa, eve döneceğimi söyleyebilirdim veya Elif'in annesine haber verebilirdim, o da bize yardım edebilirdi.)

✓ **Çocuğunuzun kendisini düzeltmesine yardım edin.**

(Örnek: Siz: Bir başka zaman için bunlar iyi fikirler. Şimdi ne yapmak doğru olur?) Çocuğunuz (istemeyerek de olsa): Sanıyorum, Elif'i aramalıyım ve bugün olanlardan ötürü özür dilemeliyim, diyebilecektir.

işlediğini öğrenmesi konusunda çocuğunuza yardımcı olur.

Yapılacak ilk ve en iyi davranış, öfkenizi yatıştırmaktır. Olayla ilgili detayları bilmek, size yardımcı olacaktır. Dolayısıyla, olayı haber veren kişiye bazı sorular sorabilir ve sizi haberdar ettiği için teşekkür edebilirsiniz. Yine de, habersiz olmaktansa, çocuğunuzun başının dertte olduğunu bilmek, daha iyidir.

Bir çocuğun, bir sorun karşısında kendisini ürkümüş ve yalnız hissettiğini unutmayın. Çocuğunuz başını derde sokmuş olmak-

tan ötürü kızgın, kaygılı olduğu için, olayı diğer kişilerin bakış açısı ile hemen göremez. Ama kendi bakış açısını bir başka kişiye anlatma fırsatı verildiğinde, o kişi de çocuğu nazikçe dinlerse, problemin çözümü daha kolaylaşacaktır.

Çocuğunuz Sonuna Kadar Dinlemek.

Derin bir soluk alın ve olayı, bir de çocuğunuzun açısından ele alın. Bazen olay, eklenen bilgilerle değişik bir biçim alabilir.

**Çeviren :
Gülay DOKUZOĞUZ**

***Habersiz
olmaktansa,
çocuğunuzun
başının
dertte
olduğunu
bilmek,
daha iyidir.***

Üç Düşünsel Yeti: Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme.

Çeviren: Dr. Nesrin KALE
AÜ. Eğitim Bil.Fak. EPÖ Böl.
ESTT Anabilim Dalı.

*Öğrencilerimiz
de, düşünsel
yetileri
oluşturmak
istiyorsak,
onları
sürekli
ve sistemli
olarak
en etkili
düşünme
yöntemleriyle
eğitmemiz
gerekıyor.*

Amerika Birleşik Devletleri'nde Eğitim Sürecini Değerlendirme Ulusal Komisyonu (NAEP) ve Eğitimde iyileştirme Ulusal Komisyonu olarak kurulan örgütlerce yapılan araştırma sonuçlarına göre, okullar öğrencilerde düşünme yetilerini (süreçlerini) oluşturmada yetersizdirler. Bu yetilerde, onüç yaşından onyediy yaşına kadar azalmalar görülmektedir. Bu veriler ışığında John I. Goodlad (1984), Richard W. Paul (1984) ve Barry K. Beyer gibi eğitim düşünürleri, okulların öğrencilere en etkili, verimli düşünmeyi öğretmede en büyük sorumluluğu üstlenmeleri gerektiğini ileri sürmüşlerdir. John E. Mc. Peck (1984) adındaki düşünür ise, bu öğretimin okulun en temel işlevi olduğunu savunmuştur.

Öğrencilerimize, çok daha iyi düşünme ve problem çözme yetilerini kazandırma ya da onları çok daha etkili düşünürler haline getirmek için şu soruları sormamız gerekiyor; "Programa yeni bir ders mi konmalı?", "Bu düşünme süreçlerinin içeriği ile ilgili yeni bilgiler mi vereceğiz ya da yeni düşünme süreçleri mi öğreteceğiz?", "Yeni öğretim ve değerlendirme yöntemleri mi edinmemiz gerekiyor?".... İşte, öğrencilerimizde en mükemmel düşünsel yetileri oluşturmak istiyorsak, onları sürekli ve sistemli olarak en etkili düşünme yöntemleriyle eğitmemiz gerekiyor. Üstelik bu sorumluluğu, her öğretmenin de taşıması, eğitim sistemine ilişkin getirilen eleştirilerin kaynağı, problemin çözüm noktasını oluşturabilecektir.

Öğretmenlerin bu sorumluluğu taşıyabilmeleri için, öncelikle, düşünme süreçleri konusunda bazı olguları bilip, bunların uygulamaya geçirilmesindeki önemi kavramaları gerekir;

Bu olgular şunlardır:

● Çeşitli düşünme yollarını bilmek (tanımlamak),

● Düşünme ile özel yetiler arasında bir ilişki olduğunu bilmek,

● Düşünme yetilerine, öğretim hedeflerinin arasında yer vermek,

● Öğrencinin bilgilendirileceği mevcut dersleri, düşünme dersleri (çeşitli düşüncelerin, varsayımların üretildiği dersler) haline getirmek,

● Sınıfta düşünsel davranışlara zemin hazırlayan bir atmosfer yaratmak,

● Öğrenme türlerini ayırt etmek,

● Öğrenme türleri ve düşünmeyi empoze etme yollarını kavramak.

'Düşünme' (thinking) kavramı, 'akıl yürütme' (reasoning) veya bir 'fikir oluşturma' (forming an idea) gibi psikologların yaptığı farklı tanımlarla tam olarak netleşmese de düşünmenin bilgi, yetiler, süreçler ve tutumların bütünü olduğu ileri sürülebilir. Bilgi, tabii ki düşünmede gerekli bir objedir. Bir kişi, ancak bir şey ile ilgili düşünür ve bir alana özgü bilgisi çok olan kişi, o alana ilişkin çok daha verimli, etkili düşünebilir, tabii o bilgileri nasıl kullanacağını; düşünme yollarını bilmek şartıyla bunu yapabilir.

Öğretmenin engin bilgi biri-

mi, öğrencilere konuyu anlatmada, ona kolaylık sağlar. Öğrencilerin bilmedikleri konuyu anlamaları, öğretmenin anlatımının niteliğine ve anlatım yöntemlerine bağlıdır. En iyi anlatım; örneğin; moleküler hareketi, bir kaç katlı bir binadaki ziyaretçilerin hareketiyle karşılaştırmak gibi, benzetmelerle (analojilerle) yapılan anlatımdır. Karşılaştırmalarla hayal gücünü kullanma, bir konuyu anlamada her zaman en iyi yoldur. Ama bir konuya ilişkin çok sayıdaki bilgi ise sadece bu bilgileri tanımada ve kullanmada işlevsel olabilir.

Düşünme; algılama ve kişinin çevresiyle özel bir şekilde ilişki kurma davranışlarını kapsar. Bir kişi, örneğin, çevresindeki şeyleri merak edebilir veya bu meraktan yoksun, kaygısız biri olabilir. Hangisini tercih ederse etsin, kişinin tutumu, ne düşündüğünün ve hangi düşünme yollarını kullandığının göstergesidir. Çünkü, davranışlar öğrenilmiş tepkilerdir ve öğrencilerde etkili düşünme süreçleri oluşturmada, öğretmen en önemli rehberdir. Şu tutumlar öğrencilerde oluşturulabilir;

✓ Daha ikna edici bir kanıt ortaya konana kadar, bir açıklamayı kabul etmemek (bilgiye şüpheyile bakmak),

✓ Şüpheli (belirsiz) olan şeylere karşı hoşgörülü olmak,

✓ Otoriteyi kabul etmekten ziyade, sorgulayıcı bir tutumda olmak,

✓ Kanıt olarak ilkelere güvenmek.

Düşünme kategorileri; eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcı düşünme olarak üç gru-

***Düşünme
algılama
ve kişinin
çevresiyle
özel bir
şekilde
ilişki kurma
davranışlarını
kapsar.***

***Öğrencilerde
etkili
düşünme
süreçleri
oluşturmada,
öğretmen
en önemli
rehberdir.***

ETKİLİ DÜŞÜNMEYİ KOTARAN YETİLER;

Genel Yetiler

- Gözlem
- Karşılaştırma
- Sınıflandırma
- Açıklama
- Yorumlama
- Özetleme
- Analiz etme
- Sentez yapma
- Genelleme
- Hipotez kurma
- Hayal gücünü kullanma.
- Ölçütleri belirleme

Olguları tanımlama yetileri

- Modelleri tanımlama
- İlişkileri tanımlama
- Nedeni/etkiyi tanımlama
- Varsayımları tanımlama
- Akıl yürütme hatalarını tanımlama
- Mantıksal tanımlama
- Yanlışları tanımlama
- Ön-yargıları tanımlama

Ayırdetme yetileri.

- Konuyla ilgisiz bilgiden, ilgiliyi ayırdetmek,
- Tanımlanmış bilgiden tanımlanmamış ayırmamak,
- Konu dışı bilgilerden problemleri ayırmak.

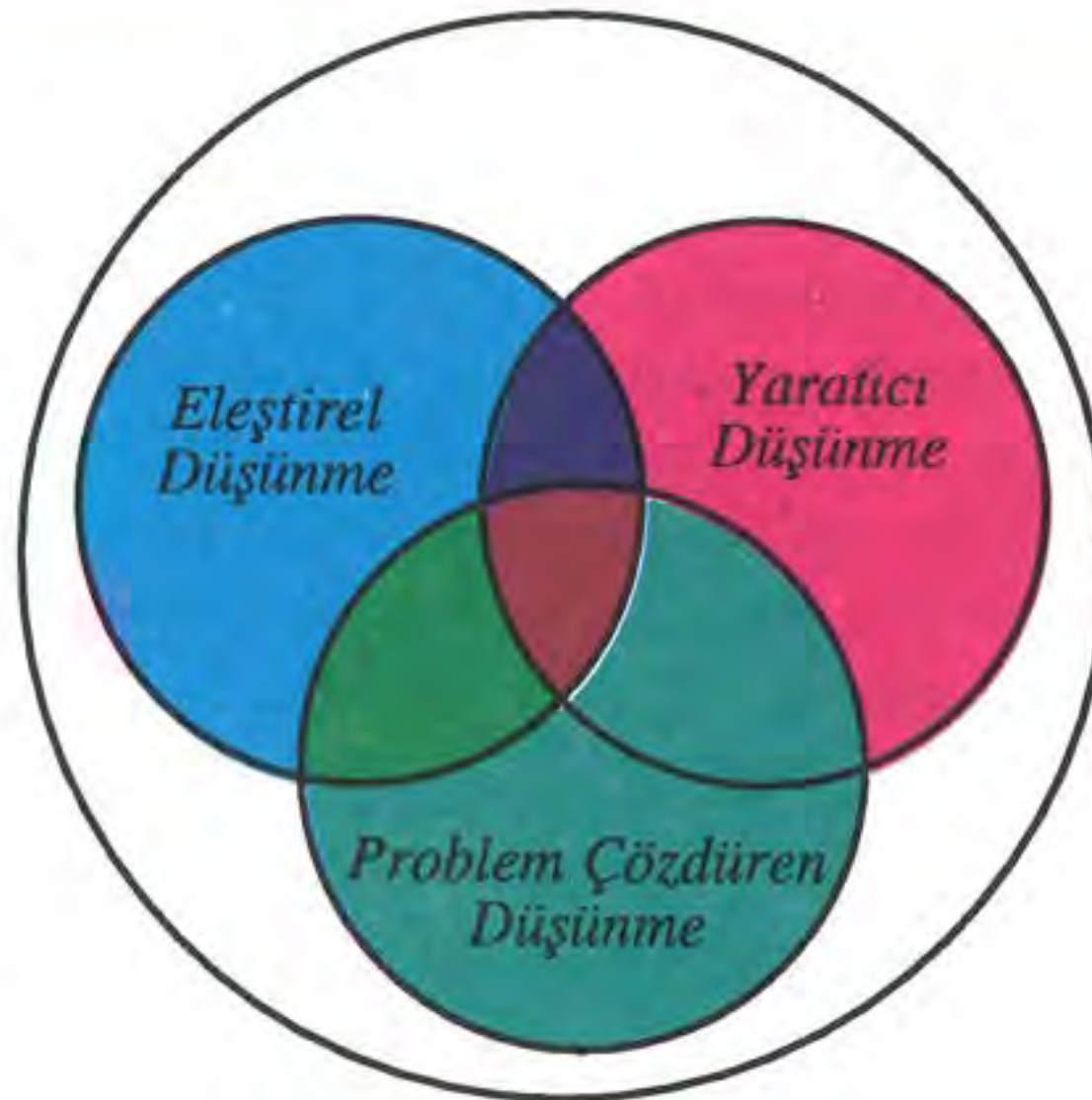
ba ayrılmakta ve bu kategoriler arası ilişkiler, birbirleriyle kesişen üç daire ile simgelenmektedir. Tablo I-a'da gösterilen bu kategoriler, bazı nitelikleri paylaşırlar da kendilerine özgü nitelikler de taşımaktadır.

Eleştirel düşünme; özellikle değerlendirici olma özelliğiyle ayırdedilir. Bu kategori; "Neye inanacağım?" veya "Hangi alternatif seçeceğim?" gibi sorulara yanıt verir. Bu düşünmeyi karakterize eden nitelikler; eylem ve

inanma için ölçütler belirlemek, düşünsel şüphecilik ve konu ile ilgili tüm bilgileri edinene kadar açıklamalardan şüphe etmektir.

Problem çözme; problem çözme düşüncesi, bildiklerimizi kullanarak, bilinmeyeni sistematik ve analitik olarak ortaya çıkarmaktır. Örneğin; Algoritmik doğrulara ilişkin bir problem çözümünde izlenen adımlarda gerekli semboller, özel bir şekilde kullanılır ve böylece bilinmeyen değerlerin çözümüne ulaşılabilir.

ÜÇ DÜŞÜNME TÜRÜ (Dinamik Süreçler) ARASINDAKİ İLİŞKİ



Tablo I-a

DÜŞÜNME SÜREÇLERİ EVRENİ

Düşünme kategorileri, bazı nitelikleri paylaşırlar da kendilerine özgü niteliklerde taşımaktadır.

ÜÇ DÜŞÜNME TÜRÜNÜN ÖZELLİKLERİ

Eleştirel Düşünme	Problem Çözdüren Düşünme	Yaratıcı Düşünme
● Saptanmış kriterlere göre değerlendirme, ● Düşünsel şüphecilik, ● Geçici yargılarda bulunmak (Tezler ileri sürmek), ● Mantıksal analiz kullanmak. ● Sistemlilik. <i>Tablo 1-b</i>	● Analitiklik, ● Deneysellik, ● Sistemlilik, ● Sonuca götüren ipuçlarını kullanmak, ● Algoritmalar kullanmak, ● Benzerleri biraraya getirmek, ● Tutarlı (doğrusal) düşünmek.	● Sezgi yoluyla kavrama, ● Tasavvur etmek. (Kurgulamak-spekülasyon), ● Soru sormak, ● Sentezler yapmak.

Bu düşünme süreci; gözlem (inceleme), açıklama, genelleme, öngörüleme ile öngörüşlerin test edilme süreçlerinin toplamıdır. Bu sürece örnek olarak, bilimsel yöntem süreci verilebilir. Ancak bu düşünme ile ilgili en önemli unsur, yaratıcı düşünmedir. Çünkü en verimli problem çözümü, her zaman yaratıcı düşüncenin varlığını gerektirir.

Yaratıcı düşünme ise şüphesiz, orijinal çözümler, bilgiler ve düşünme süreçlerinin üretildiği kategoriyi simgeler. Genellikle yazar, müzisyen veya sanatçıya özgü bir yeti olarak düşünülse de, yaratıcılık; her insanın genel düşünme yetilerinden biridir.

Diğer yetiler gibi geliştirilebilir bir düşünsel süreçtir. Yaratıcı düşünme; hayal kurma (muhayyile, tasavvur) ve problemlere birbirinden farklı metotlarla çözüm arama yetileriyle tanımlanır. Düşünmede; düşünmeye başlama noktası, nitelik, çeşitlilik, farklılık çok önemlidir ve sezgi (veya 'önsezi') yararlı bir bilgi kaynağıdır. Herhangi bir problemi çözme sürecinde yaratıcı düşünme, en yararlı araçtır. Oysa, ortaya çıkan bir bilgi, düşünme yetilerinin birbirleriyle

ilişkisinin veya bütünlüğünün (mükemmel işleyişinin) ne kadar karmaşık, yoğun süreçlerin ürünü olduğunu göstermez.

Yaratıcı düşünmenin, problem çözme ile olan ilişkisinin yanı sıra, eleştirel düşünme ile de yakın bir ilişkisi vardır. Eleştirel düşünme, imgeleme (imagination) eleştiriye tek bir düşünce şeklinde birleştirir. Edebiyatta, bilimde, tarihte, felsefede ya da teknolojiye yaratıcılığın özgürce akışı eleştiriyle kontrol edilir. Eleştiriler, olaylara yeni bir bakış tarzına dönüşür. Ne imgelemenin özgür kullanılışı, ne itirazlar ortaya atma, kendi başlarına küçümsenmemelidir. Birincisi yeni fikirlerin işaretini verebilir, ikincisi de onlara olan ihtiyacı gösterebilir. Ama kuşkusuz, eğitimde ikisi birden geliştirilmelidir. Eğitimci, salt itirazlar ortaya atmaktan başka, eleştirel tartışmayı teşvik edip; tartışmada da imgelem kullanmalıdır.

"Yaratıcılık, her insanın genel düşünme yetilerinden biridir ve geliştirilebilir bir süreçtir."

KAYNAKLAR

- 1) Donald C. ORLICH-R.J. HARDER, Teaching Strategies, D.C. Health Comp. 1990, USA, (S. 322 - 327)
- 2) John PASSMORE, Eleştirel Olmayı Öğrenme Üstüne, (1967), Çev. H. Ünder, Eğt. Bil. Fak. Der. C.24, s.2, 1991, Ankara.

Çocuklarla Nasıl Oynayalım?

Leyla FATHİ

Marmara Ü. Atatürk Eğ. Fak. Anaokulu
Öğretmenliği Böl. Öğretim Görevlisi

Oyun konusu ile ilgili çalışmalara bakıldığında, bu konuda çeşitli tanımların ortaya atıldığı, araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak, henüz tüm araştırmacıların fikir birliğine vardığı bir "oyun" tanımına rastlayamamaktayız.

Garvey (1977), yapılan bir etkinliğin oyun olarak tanımlanabilmesi için, bazı özelliklere sahip olması gerektiğini belirtir. Bu özellikler şunlardır:

- Oyun hoş ve eğlencelidir,
- Oyunun dış amaçları yoktur. Yani oyun, belli bir amaca ulaşmak için harcanan bir çaba değildir.
- Oyun devamlı ve gönüllüdür. Yani oyun, onu oynayan tarafından serbestçe seçilir, zorunlu değildir.

● Oyun, oyunu oynayanın etkin katılımını gerektirir.

King (1979), çocukların kendilerinin oyunu nasıl tanımladıkları konusunda yaptığı araştırmalarda, şu sonucu bulmuştur: Çocuklar, seçimini kendilerinin isteyerek yapmış oldukları etkinlikleri, "oyun" olarak belirlemişlerdir. Ayrıca çocuklar, bir etkinliğin kontrolüne daha çok sahip oldukça, o etkinliği oyun diye adlandırmışlardır. (Rogers ve Sawyers, 1988).

Gottfried (1985)'a göre oyun için gereken motivasyon (istek), içten gelir ve oyun dıştan konulmuş katı kurallardan arındırılmıştır. Oyunda önemli olan süreçtir, sonuç değil. (Rogers ve Sawyers, 1988)

*Oyun,
oyunu
oynayanın
etkin
katılımını
gerektirir.*



Gottfried, King, Garvey ve bu konuda çalışan diğer araştırmacıların görüşlerini incelediğimizde, ortak olarak şu noktaları görüyoruz. Eğer bir çocuk, hangi etkinliği yapmak istediğine, o etkinliği nasıl ve hangi türde materyallerle yapacağına kendisi karar veriyorsa ve çocuk oyun oynuyorken, yetişkin için çocuğun etkinliği yaşaması; çocuğun o etkinliği güzel ya da çirkin; doğru ya da yanlış yapmasından daha önemli ise; ancak o zaman çocuğun uğraştığı etkinliğe "oyun" diyebiliriz.

Bu noktaların, küçük çocuklarla yakın ilişki içinde bulunan herkes için önemli olduğuna inanıyoruz. Bu nedenle, yazımızın bundan sonraki bölümünde, yetişkinlerin çocuklarla oynarken yukarıda belirtilenleri yerine getirebilmeleri için, neler yapabilecekleri konusu ile ilgili önerilerimiz yer alacaktır.

● ÇOCUKLARIMIZLA NASIL OYNAYALIM ?

I. Öncelikle, çocuklarla oynarken, çocukların ancak yaparak, deneyerek, yaşayarak öğrendiklerini unutmamalıyız. Çocuk için kalıcı öğrenme deneyimleri, kendisinin düşünüp, karar verdiği, yaptığı ve sonuçlarını kendisinin gördüğü etkinlikler sonucu olmaktadır. (Hohmann ve diğerleri, 1979). Bu düşünüşten yola çıkarak bizler, yetişkinler olarak kendimizi "acaba çocuklarımız bir etkinliği ne kadar doğru ya da yanlış; güzel ya da çirkin yapıyorlar" endişesinden arındırmaya çalışmalıyız. Unutmamalıyız ki gelişim, ancak bir deneme-yanılma süreci sonucunda oluşmaktadır. (Singer ve Revenson, 1978). Çocukların yaptığı, yetişkinlere komik ya da saçma gelebilecek olan hareketler, onlar için oldukça değer taşıyan, anlamlı öğrenme yollarıdır.

II. Yetişkinlerin dikkat etmesi gereken noktalardan biri de şudur: Çocuklar deneyerek öğrensinler derken, onları tamamiyle başıboş bırakalım demiyoruz. Bunun tam tersi olarak onları, çok sıkı kontroller altında tutalım da demiyoruz. Bizim burada vurgulamak istediğimiz; çocuklara onları destekleyici ve kontrolü onlarla paylaşıcı bir ortam sağlamaktır. Böyle bir ortamda, çocukların fikirleri, güçlü noktaları, ilgileri, ihtiyaçları, yetişkin için değerlidir. Burada yetişkin, çocuğu düzenli olarak gözlemler. Amaç, etkinlikler için çocukları zorlamak yerine, onlarla bir arkadaş olarak ilişkiye girmek ve yardıma ihtiyaçları olduğunda onlara destek olmaktır. Burada önemli olan, çocuklara karşı "duyarlı" bir yetişkin olmaya çalışmaktır. (Powell, 1990).

**Çocuklar,
yaparak,
deneyerek
ve
yaşayarak
öğrenirler.**



**Önemli
olan,
çocuklara
karşı
duyarlı
bir yetişkin
olmaktır.**



Çocuklara karşı duyarlı bir yetişkin olma özellikleri şunlardır:

✓ Çocuklara "duyarlı" bir yetişkin, çocukların oyunlarına katılmak için fırsatlar arar. Çocukların oyununa katılan yetişkin, oyunu değiştirmeye çalışmaz. Önemli olan, çocuklar gibi ve onların hızlarına uygun olarak oynayabilmektir.

✓ Çocuklar, ilgilerine, ihtiyaçlarına, yaşadıkları deneyimlere uygunluk gösteren etkinliklerle uğraşmak isterler. (Powell, 1990). Yetişkinin bu konuda duyarlı olması ve çocukların ilgi, ihtiyaç, gelişim düzeylerine uygun etkinlikler sağlaması gerekir. Böyle bir yetişkin tutumu ile çocuğa verilen mesaj şudur: "Senin ilgilerin, ihtiyaçların, bireysel özelliklerin benim için önemlidir."

✓ Duyarlı bir yetişkinle çocuk arasındaki iletişime baktığımızda; konuşmaların, karşılıklı bir alış-veriş biçiminde olduğunu görüyoruz. Yetişkinin konuşma miktarı

ile çocuğun konuşma miktarı arasında, bir eşitlik gözlemlenir. Yetişkin, çocuk bir problemle karşılaştığında, ona, bu problemi çözebilmesi için, zaman tanır (McDonald, 1987).

✓ Duyarlı bir yetişkin, çocuklara başarıma duygusunu yaşayabilmeleri için, onlara çok kolay ya da çok zor gelen etkinlikler sağlamaya çalışır. Yetişkinin bunu yapabilmesi için, çeşitli yaş gruplarında bulunan çocukların, gelişim özellikleri hakkında, bilgi sahibi olması gereklidir.

✓ Çocuklarla oynarken, oldukça önemli olan noktalardan biri de onlarla aynı fiziksel seviyede olmaktır. Onlar yerde oturarak oynuyorlarsa, biz de yere oturup onlarla oynayalım; konuşurken, onlarla yüzyüze olup, göz kontağı kurmaya çalışalım.

✓ Çocuklarla oynarken, onların bize saçma ya da tuhaf gelebilecek açıklamalarını, görüşlerini kınamadan kabul etmemiz oldukça önemlidir. Bu kural, çocuklar materyallerle oynarken de geçerlidir. Belki bize oldukça saçma ya da komik gelebilecek bir resim yapabilirler. Ancak önemli olan; bir çocuğun, her hangi bir etkinliği yaparken yaşadıklarıdır. Bizim için çocukların yaşadıklarının önemli olduğunu, onlara ancak yaptıklarını, söylediklerini, kısacası; onları oldukları gibi kabul ederek iletebiliriz.

İleride sağlıklı yetişkinler olabilmeleri için, çocuklarla olan ilişkilerimizin önem taşıdığına inanıyoruz. Yazımızda paylaşmaya çalıştığımız noktaları, çocuklarla oynarken yerine getirmeye çalışmak, bu yönde atılmış yararlı adımlardan biri olacaktır.



KAYNAKÇA

Garvey, C. (1977). Play. Massachusetts: Harvard University Press.

Hohmann, M.& Weikart, D. (1979). Young Children in Action. Michigan: The High/Scope Press.

Mc Donald, B.(1987). Communication. Extensions, 1 (3), 1-8.

Powell, A. (1990). Be Responsive. Extensions, 5(2) , 1-8.

Rogers, C.S.&Sawyers, J.K. (1988). Play in the Lives of Children. Washington D.C.:NAEYC.

Singer, D.S.& Revenson, T.A. (1978). A Piaget Primer: How a Child Thinks. Canada: Penguin Books.

ÜLKER

Bu sakızın tadı özel, çıkartmaları son model



"AUTO 93" Otomobil çıkartmalı sakız



Yaşadıkça Eğitim

Her sayısında ilginizi çekecek konularla
dopdolu...



Her zaman eğitici, güvenilir anahtarınız
Yaşadıkça Eğitim derginiz yine sizlerle...
Abone O'lunuz, Abone bulunuz...